

Atskaite par dalību COPA – COGECA un EK darba grupā

Graudaugi, eļļas augi un proteīnaugi

19. - 20. jūnijā 2014. Brisele

Izskatāmie jautājumi:

1. Tirgus situācija;
2. ILUC;
3. Proteīnaugu fokuss grupas rezultāti;
4. Neonikotinoīdi;
5. Cietie kvieši ES;
6. KLP;
7. Graudu nozares infrastruktūra.

Tirgus situācija

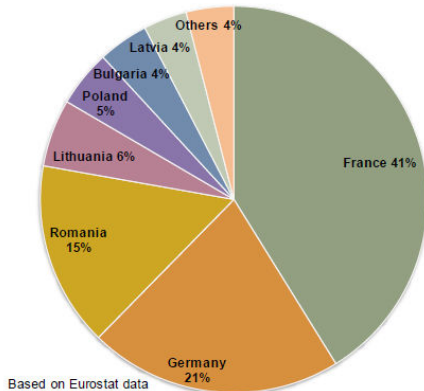
Kopumā Eiropas Savienības (ES) dalībvalstīs šogad tiek sagaidīts kviešu kopražas pieaugums par apmēram 5%. Lielākajās kviešu audzētājās valstīs – Lielbritānijā, Vācijā, Francijā, Dānijā un Rumānijā tiek sagaidīta ļoti laba kviešu raža. Labās ražas prognozes izdara spiedienu uz kviešu cenu samazinājuma virzienā.

No pagājušā gada ražas eksporta skaitļiem redzams, ka Latvija ar 4% (~ 1 milj. t.) ir bijusi 7. lielākā mīksto kviešu eksportētāja ES.

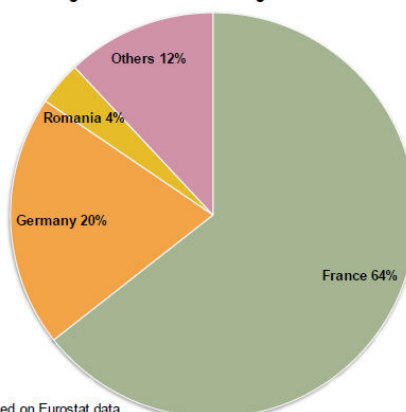
EU MS exporting common wheat

EU-28 common wheat (incl. flour and groats) exports by MS
10 months Marketing Year 2013-14: 26.4 mio t

Based on Eurostat data

EU-27 common wheat (incl. flour and groats) exports by MS
Trimmed avg. for 10 months Marketing Years 2008-12: 17.5 mio t

Based on Eurostat data

4

Attēlā: Eiropas Savienības dalībvalstu mīksto kviešu eksports 2013. un 2008. gadā, %

PROJEKTU LĪDZFINANSĒ
EIROPAS SAVIENĪBA

EIROPAS LAUKSAIMNIECĪBAS FONDS LAUKU ATTĪSTĪBAI:
EIROPA INVESTĒ LAUKU APVIDOS

Saskaņā ar Latvijas Republikas Zemkopības ministrijas un SIA „Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs”
2014. gada 31. janvārī noslēgto līgumu Nr.2014/14, aktivitāte „Nozaru ekspertu ziņojumi.”

Atbalsta Zemkopības ministrija un Lauku atbalsta dienests.

Rapšu ražas prognozes visās lielākajās valstīs – Lielbritānijā, Vācijā, Francijā un Polijā ir ļoti optimistiskas. Kopumā ES dalībvalstīs tiek sagaidīta par apmēram 4% lielāka rapšu raža, salīdzinot ar pagājušo gadu.

Cena par rapšiem ir jau nokritusies vidēji par 20%, salīdzinot ar pagājušo gadu. Visu valstu lauksaimniekiem palielinās bažas par lētāku rapšu importu uz ES no tādām valstīm kā Ukraina, kas turpmāk vēl būtiskāk var ietekmēt rapšu cenu. Zemāka cena ir rapšiem, kas tiek iepirkti biodegvielu ražošanai. Cenu tendences un augu aizsardzības līdzekļu ierobežota pieejamība ES rapšu audzēšanai var veicināt rapšu platību samazināšanos ES valstīs.

Saistībā ar Ukrainas un ES asociācijas līgumu daudzu dalībvalstu ražotājiem ir bažas par iespējamo konkurenci ar daudz lētāku graudu un rapšu ražu. Izmaksas Ukrainā ir daudzkārt zemākas un daudz mazāk ierobežojumu lauksaimnieciskajai ražošanai, salīdzinot ar ES.

ILUC

Eiropas Padome ir apstiprinājusi Grieķijas kompromisa priekšlikumu par 7% parastās biodegvielas, kas ražota no pārtikas kultūrām, piedevu pie fosilās degvielas. Par moderno biodegvielu, kas tiek ražotas no biomasas, saturu pie fosilās degvielas tiek piedāvāts 0,5 % apmērs. Lai ieviestu jaunās prasības, tiek paredzēts arī pārejas periods. Ar šo piedāvājumu tagad ir jāiet pie Eiropas Parlamenta.

Proteīnaugu fokuss grupas rezultāti

Fokuss grupas darbs, kur piedalījās arī COPA-COGECA pārstāvji, ir noslēdzies ar ziņojumu par proteīnaugu audzēšanas iespējām ES. Galvenās atziņas, lai palielinātu proteīnaugu ražošanu ES:

- Nepieciešamas investīcijas pētniecībā un tās koordinācijā;
- Nepieciešama tirgus pētniecība un attīstība, lai izaudzēto produkciju būtu, kur izlietot;
- Nepieciešams strādāt pie proteīnaugu ražības palielināšanas iespējām, lai palielinātu lauksaimnieku interesi tos audzēt.

COPA-COGECA plāno vēl šajā jautājumā nosūtīt vēstuli Eiropas Komisijai (EK), uzsverot šādus jautājumus, kas ir svarīgi lauksaimniekiem:

- Kā ES veicināt vietējo proteīnaugu izmantošanu lopbarībā?
- Iespējas samazināt sojas lietošanu lopbarībā?
- Iespējas izmantot proteīnaugus pārtikā, uzsverot veselības ieguvumus (Omega 3 utt.)?
- Ražošanai pieaugot, svarīgs jautājums var būt par noliktavu apjomiem.

Neonikotinoīdi

Visu valstu pārstāvji pozitīvi raugās uz nepieciešamību veidot ciešāku dialogu ar biškopjiem. Daudzas valstis to jau dara. Lielbritānijā lauksaimnieku organizācijas ir sākušas jaunu iniciatīvu „Veselīga Raža” (Healthy Harvest), izskaidrojot sabiedrībai ražošanas pamatprincipus. Zviedrijā ir sākta plaša pētījumu programma, iesaistot saimniecības, kas

audzē rapši, lai noskaidrotu augu aizsardzības līdzekļu ietekmi uz bitēm. Vācijā līdzīga programma darbojas jau ilgāku laiku un tagad tiek gaidīti rezultāti, lai tālāk risinātu dialogu ar biškopjiem.

Visi pētījumi par iespējām lietot cita veida insekticīdus rapšu sēklu kodināšanai, līdz šim nav devuši pietiekoši pozitīvus rezultātus.

Cietie kvieši ES

Cieto kviešu audzēšana ES dienvidvalstīs turpina samazināties. Tam pamatā ir ekonomiskie iemesli, jo cena salīdzinot ar mīkstajiem kviešiem ir par dažiem desmitiem eiro augstāka, bet ražība ir vismaz par 50% zemāka. Lielākās cieto kviešu ražotājas ES ir Itālija un Francija. Šobrīd netiek pietiekoši investēts cieto kviešu selekcijā un pētniecībā.

KLP

Visplašākās diskusijas saistībā ar Kopējās lauksaimniecības politikas reformu starp dalībvalstīm ir par „zaļās komponentes” prasībām, kurai ir jānovirza 30% no platību maksājumiem. Dalībvalstīm ir zināma brīvība kā to ieviest, bet kopējie nosacījumi ir visām dalībvalstīm vienādi:

- Jābūt vismaz 2 kultūrām, ja saimniecības platība 10-30 ha, un vismaz 3 kultūrām, ja saimniecības platība ir virs 30 ha. Izņēmums ir saimniecības, kas pārsvarā audzē zālājus.
- Ekoloģiskā fokusa platība vismaz 5% apmērā, ja saimniecība apstrādā vairāk par 15 ha. Dalībvalstīm jānodēfina, ko šajās platībās varēs darīt un kādas būs kultūras, ko audzēt šajos 5% (zālāj, papuves, pākšaugi utt.)

Latvijas lauksaimniekiem jābūt gataviem jau 2015. gadā ieviest jaunās KLP prasības. Turklāt drīz stāsies spēkā arī kultūraugu integrētās audzēšanas noteikumi. Nākotnē gaidāmi vēl vairāki jauninājumi ES mērogā, kas saistās ar sēklkopības nozari, mēslošanas līdzekļu apriti tirgū un marķēšanu. Ir iespējams, ka tuvākajā nākotnē tiks ierobežota vēl vairāku augu aizsardzības līdzekļu grupu lietošana. Tas viss var radīt papildus izmaksas vai arī ierobežot kultūraugu ražību.

Pēdējais jaunums, ko prezentēja CEMA (Eiropas I/s mašīnbūves asociācija) par EK plāniem ieviest nosacījumus saistībā ar CO₂ izmešiem un veco dzinēju nomaiņu ar jaunas paaudzes dzinējiem ļoti īsā laikā, var radīt papildus izmaksas arī šajā jomā.

Graudu nozares infrastruktūra

COPA-COGECA vēlas noskaidrot un iegūt detalizētu informāciju par situāciju ar graudu noliktavām ES visos līmeņos – saimniecībās, kooperatīvos, eksporta un importa vietās (ostās) utt. Mērķis ir labāk izprast nozares potenciālu un nepieciešamās investīcijas. Tiek piesaistīta arī Nīderlandes Rabobank, kas ir šīs nozares eksperti.

Aigars Šutka

Paraksts

PROJEKTU LĪDZFINANŠĒ
EIROPAS SAVIENĪBA

EIROPAS LAUKSAIMNIECĪBAS FONDS LAUKU ATTĪSTĪBAI:
EIROPA INVESTĒ LAUKU APVIDOS

Saskaņā ar Latvijas Republikas Zemkopības ministrijas un SIA „Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs”
2014. gada 31. janvārī noslēgto līgumu Nr.2014/14, aktivitāte „Nozaru ekspertu ziņojumi.”

Atbalsta Zemkopības ministrija un Lauku atbalsta dienests.